

существенное влияние на видовой состав и степень заражённости рыб паразитами. Регулирование стока Днепра привело к увеличению численности промежуточных хозяев паразитов рыб. Целью данного исследования было изучение зараженности леща кишечными паразитами с возможностью их дальнейшего использования в качестве биоиндикаторов состояния водных экосистем.

При паразитологическом исследовании леща верховья Каховского водохранилища нами были обнаружены следующие кишечные паразиты: из цестод – *Caryophyllaeus laticeps* (Pallas, 1781), из нематод – *Raphidascaris acus* (Bloch, 1779) (личинки 3-ей стадии развития). Максимальная заражённость (экстенсивность инвазии) леща цестодой по нашим данным составляет – 83,9%. Основная масса паразитов находится в сравнительно небольшом количестве рыб, но при высокой интенсивности заражённости от 165 до 260 экземпляров на одну особь. Анализируя полученные данные можно сделать вывод, что в популяции леща наблюдается перераспределение паразитов. Наибольшему заражению цестодами подвергаются младшие и средние возрастные группы леща (до 6-8 летнего возраста) с экстенсивностью инвазии до 52%. У старших возрастных групп (7-9 леток) интенсивность и экстенсивность зараженности гвоздичником снижается. Это объясняется особенностями их экологии, в первую очередь пищевым рационом отдельных возрастных групп, и в отдельных случаях – защитными реакциями хозяина.

Сравнивая полученные результаты с данными Зимболевской Л.М. и др. (1989), необходимо отметить повышение зараженности леща почти на 30%. По-видимому, это связано с увеличением численности олигохет – промежуточных хозяев *Caryophyllaeus laticeps*.

Заражённость леща личинками 3-й стадии *Raphidascaris acus* в верховье Каховского водохранилища в настоящий момент достигает 20%, хотя ранее этот паразит в популяции леща не встречался. Вероятно это связано главным образом со значительным загрязнением водоёма промышленно-бытовыми стоками, и в меньшей степени с его эвтрофикацией, так как согласно данным Е.А.Румянцева (1997) процесс эвтрофикации в озёрах Карелии оказывает лимитирующее влияние на развитие этой нематоды и даже полное выпадение её из состава паразитофауны.

Изучение кишечных паразитов леща на основных нерестилищах верховья Каховского водохранилища показало различную экстенсивность инвазии рыб. Экстенсивность заражённости леща цестодой *Caryophyllaeus laticeps* на нерестилище Большие Кучугуры составила - 85,7%, на Дубковатом - 80,0%, а на Прирве – 73,0%. Личинки нематоды были отмечены нами только на нерестилище Дубковатое. Такая ситуация может объясняться наличием нескольких локальных нерестовых стад леща. Таким образом, антропогенное загрязнение водохранилища во многом определяет характер и направленность многолетних изменений фауны паразитов рыб. Так под влиянием антропогенного загрязнения и связанных с ним экологических сдвигов в водоёме происходит перестройка фауны паразитов рыб, в частности снижение общего видового разнообразия, изменение численности отдельных видов. Следовательно, паразитологические данные можно использовать для оценки состояния водных экосистем.

УДК: 619:616.995.132:636.4

СПРИЙНЯТЛИВІСТЬ М'ЯСОЇДНИХ ТА ГРИЗУНІВ ДО ОЛУЛАНОЗНОЇ ІНВАЗІЇ

Гончаренко В.П., Пономар С.І., Антіпов А.А.

Білоцерківський державний аграрний університет, Україна

Розробка ефективних заходів профілактики інвазійних хвороб неможлива без знання вітеозотології.

Спонтанну олуланозну інвазію, крім свиней, реєстрували у хижаків, зокрема у левів,

тигрів, пум, собак, лисиць та котів. В літературі є також повідомлення про те, що вдавалося експериментально заразити котів, кролів та мурчаків [1-3]. Та все ж, питання про сприйнятливість до ураження олуланами м'ясоїдних, а також гризунів різних видів залишається відкритим.

Метою роботи було визначення кола сприйнятливих до олуланозної інвазії тварин України, що можуть контактувати з організмом свиней.

На території свиноферм та забійних пунктів неблагополучних з олуланозу господарств Київської та Черкаської областей де екстенсивність олуланозної інвазії свиней становила 31,5-49,7%, провели відстріл собак, кішок та відловили мишей і щурів. На наявність олулан зшкребки зі слизової оболонки стравоходу, шлунка та переднього відділу кишечника забитих тварин досліджували шляхом мікроскопії осаду її переварів в штучному шлунковому соці. Перетравлення здійснювали на протязі 30 хвилин при температурі 39 °С та постійному перемішуванні за допомогою магнітної мішалки.

Таким чином дослідили 149 собак, 73 кішки, 457 мишей, та 196 щурів. Із них олуланозну інвазію реєстрували у 12 собак (8,05%), 17 котів (23,29%), 5 мишей (1,09%) і 3 щурів (1,53%).

Зважаючи на те, що ймовірність інвазування гельмінтами залежить не тільки від біологічних особливостей макроорганізму відповідного виду тварин, а й від наявності інвазійного початку тобто від випадковості контакту з ним, ми провели експериментальне зараження нематодами цього виду м'ясоїдних і гризунів. Тварин заражали згодовуючи їм з кормом подрібнену слизову шлунка інвазованих олуланами свиней. Інвазійний матеріал задавали у дозах: собаки (20 голів) – 1,5-1,8, котам (30 голів) – 1-1,3, мишам (147 голів) – 0,05-0,08 і щурам (45 голів) – 0,11-0,14 тис. екземплярів олулан на голову. Приживлюваність гельмінтів встановлювали, досліджуючи слизову шлунка, відібрану у собак прижиттєво за допомогою ендоскопа, а у тварин інших видів – при їх забійі інтервалом 2 дні: котів по 2, мишей – по 7 і щурів – по 3 голови.

Із числа досліджуваних тварин олулани виявляли у 12 собак (60%) та всіх котів (100%) на протязі всього періоду досліджень (1 місяць). У забитих мишей та щурів олулани реєстрували тільки до 8-10-го та 6-8-го дня, відповідно, з моменту зараження. Подібний феномен короткочасного (10-15-денного) переживання олулан в організмі кроликів та мурчаків, у яких відносно низька кислотність шлункового соку, на думку Ф.А. Волкова [3] пояснюється формуванням каптивних живильно-паразитарних відносин.

Таким чином, результати вище приведених досліджень свідчать про здатність організму собак, котів, мишей та щурів до інвазування олуланами. Отже можна передбачити, що заражені тварини цих видів служать джерелом олуланозної інвазії для свиней. Звичайно, в'яснення останнього потребує проведення відповідних досліджень.

Література.

1. Lensnic B.M., Rijpstra A.C., Ercan A.H.M. Ollulanus infections in captive Bengal tiger // Zool. Gaston. – 1979. – №49. – P. 121-126.
2. Казелло А.В. Изучение олулюян у всеядных и плотоядных животных на юге Среднего Приамурья: Автореф. дисс. ... канд. биол. наук: 03.00.20. – М., 1974. – 18 с.
- Волков Ф.А. О путях циркуляции олулан в природе // Ветеринария. – 1987. – №1. – С. 35-38.

УДК 619:616.2-451.35:636.22/28

РАСПРОСТРАНЕНИЕ ПНЕВМОЦЕНТЕРИТОВ ТЕЛЯТ В АВТОНОМНОЙ РЕСПУБЛИКЕ КРЫМ И МЕРЫ БОРЬБЫ С НИМИ

Гуренко И.А., Ковалёв В.Л.

